

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/fotorelacje/66220,Polskie-Panstwo-Podziemne-na-Kielecczyznie-Colloquium-III-Partyzancy-dowodcy.html>
19.04.2024, 19:30

„Polskie Państwo Podziemne na Kielecczyźnie. Colloquium III: Partyzanczy dowódcy”

19 lutego 2019 r. w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia” IPN w Kielcach odbyła się konferencja popularnonaukowa, której celem było przypomnienie sylwetek żołnierzy związanych z ziemią świętokrzyską, działających w Polskim Państwie Podziemnym.

- W dobie globalizacji rozwoju różnych kręgów kulturowych, popkulturowych, postmodernistycznych, ten patriotyzm, to bohaterstwo polegające na walce zbrojnej często gdzieś umyka. Chcemy przypomnieć dowódców, którzy poświęcali życie walcząc z okupantem, a potem po wojnie często byli prześladowani, represjonowani za swoją działalność na rzecz Polski – powiedział prof. Jerzy Gapys.

- Bohaterem mojej prelekcji był ppłk Antoni Wiktorowski ps. Kruk, dowódca 2. Pułku Piechoty Legionów AK. Swoje doświadczenie zdobywał podczas II wojny światowej i wojny polsko-bolszewickiej. Otrzymał *Virtuti Militari* za udział w zwycięskiej bitwie pod Zieleńcami w 1921 roku. Później służył w 49. Pułku Piechoty. W trakcie II wojny światowej walczył w rejonie Przemyśla. Następnie przeszedł do konspiracji w Małej Wsi, gdzie zorganizował własną strukturę o kryptonimie *Piast*, która połączyła się ze Związkiem Walki Zbrojnej. Przed akcją *Burza* został wyznaczony na dowódcę 2. Pułku Piechoty AK. Swoich żołnierzy poprowadził na pomoc walczącej Warszawie. Zniknął w niewyjaśnionych okolicznościach. Został aresztowany przez UB w Staszowie. Trafił do Kielc, a następnie prawdopodobnie do więzienia na Mokotowie w Warszawie. Przez 70 lat rodzina nie wiedziała co się z nim stało. Dopiero podczas mojej kwerendy udało się ustalić, że zmarł 1 czerwca 1945 roku w więzieniu mokotowskim – mówił dr Marek Jedynak z delegatury IPN w Kielcach.

Historię kpt. Ignacego Zarobkiewicza ps. „Swojak”, dowódcy I batalionu 2. Pułku Piechoty Legionów AK przybliżył Robert Piwko, a referat na temat Stanisława Jagiełły, szefa Okręgu III Batalionów Chłopskich wygłosiła Marzena Grosicka z Delegatury IPN w Kielcach. O Zygmuncie Kiepasie ps. „Krzyk” mówił Tomasz Pietrzykowski ze Stowarzyszenia Rekonstrukcji Historycznych 51. Pułku Piechoty Strzelców Kaniowskich. Renata Ściślewska-Skrobisz przypomniała postać mjr. Eugeniusza Kaszyńskiego ps. „Nurt”.

Postać porucznika Franciszka Jaskulskiego „Zagończyka”, dowódcy zgrupowania AK-WiN przybliżył dr Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki z delegatury IPN w Kielcach. - „Zagończyk” jest postacią wyjątkową, dlatego, że starał się nie tylko łączyć walkę o wolną i suwerenną ojczyznę, ale też wychowywać młodych ludzi, którzy byli w jego oddziałach. Pozostały po nim rozkazy, raporty, dokumentacja organizacyjna, ulotki oraz grypsy z Aresztu Śledczego WUBP w Kielcach. Nie wiedział o tym, że trafiły w ręce UB. W grypsach ukazana jest jego postać w całej swojej okazałości jako człowieka, dowódcy, konspiratora i harcerza. To swoisty testament znaczącego przywódcy regionalnego podziemia – mówił dr Śmietanka-Kruszelnicki.

Konferencję zorganizowali Delegatura IPN w Kielcach i Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.